

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Libanonissa (UNIFIL) Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä tehdyn yhteistyöpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä kesäkuuta 2012 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Libanonissa (UNIFIL) Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä tehdyn yhteistyöpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 56/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Outi Holopainen ja yksikön päällikkö Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Juhani Karjomaa ja neuvotteleva virkamies Karoliina Honkanen, puolustusministeriö.

Viitetiedot

Ulkoasiainvaliokunta on käsitellyt asiaa ennakkolisesti UTP-asiana (UTP 9/2012 vp Suomen osallistumisesta YK:n UNIFIL-operaatioon; Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä tehtävä yhteistyöpöytäkirja), koska yhteistyöpöytäkirjaa koskevat neuvottelut viivästyivät ja hallituksen esitys voitiin antaa eduskunnalle vasta nyt.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Libanonissa (UNIFIL) Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen hallituksen välillä New Yorkissa toukokuussa 2012 tehdyn yhteistyöpöytäkirjan sekä lain sen

lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Yhdistyneiden Kansakuntien UNIFIL-operaatio on perustettu vuonna 1978 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmilla 425 (1978) ja 426 (1978). Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto hyväksyi 11 päivänä elokuuta

2006 päätöslauselmallaan 1701 (2006) operaation vahventamisen ja sen uudet tehtävät. Tasavallan presidentti päätti joulukuussa 2011, että Suomi osallistuu operaatioon jääkärikomppanialla (enintään 200 sotilasta). Pöytäkirjan tarkoituksena on sopia Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä niistä ehdoista, jotka koskevat Suomen osallistumista UNIFIL-operaatioon.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Pöytäkirja tulee voimaan sopimuspuolten välillä mahdollisimman pian kirjeenvaihdolla sovittuna ajankohtana. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon) perustettiin 1978. Nykyisen mandaatin mukaan operaation tehtävänä on valvoa vihollisuuksien lopettamista, tukea Libanonin armeijan sijoittumista Etelä-Libanonin alueelle, koordinoita toimet Libanonin hallituksen ja Israelin kanssa, auttaa varmistamaan humanitaarisen avun perille vieminen ja pakolaisten paluu, avustaa Libanonin armeijaa siinä, että sinisen linjan ja Litanijoen välisellä alueella ei olisi muita aseistettuja ryhmittymiä tai aseita kuin Libanonin asevoimat ja UNIFIL. Lisäksi UNIFILin tehtävä on avustaa Libanonin hallitusta rajojen valvonnassa sen estämiseksi, että maahan tulisi aseita ilman hallituksen lupaa. Ulkoasiainvaliokunta puolsi lausunnossaan joulukuussa 2011 (UaVL 2/2011 vp) Suomen osallistumista UNIFIL-operaatioon Libanonissa. Tasavallan presidentti päätti joulukuussa 2011 Suomen osallistumisesta operaatioon enintään 200 sotilaan vahvuisella jääkärikomppanialla. Suomi on osallistunut UNIFIL-operaatioon jääkärikomppanialla 1.6.2012 alkaen.

Käsittelyssä olevan esityksen tarkoitus on hyväksyä YK:n ja Suomen välillä tehtävä yhteistyöpöytäkirja (Memorandum of Understanding). Yhteistyöpöytäkirja perustuu YK:n jäsenvaltioiden hyväksymään mallisopimukseen (A/C.5/66/8). Kyseessä oleva yhteistyöpöytäkirja on nimestään huolimatta tarkoitettu oikeudellisesti sitovaksi asiakirjaksi. YK:n malliyhteistyöpöytäkirjaan perustuvaa operaatiokohtaista

yhteistyöpöytäkirjaa ei ole mahdollista hyväksyä kriisinhallintalain valtuutuksen nojalla (PeVL 54/2005 vp), joten pöytäkirja vaatii eduskunnan hyväksymisen.

Saadun selvityksen mukaan pöytäkirja vastaa sisällöltään Suomen aiemmin neuvottelemia vastaavia pöytäkirjoja (UNIFIL 2006, MINURCAT 2009). Poikkeuksena aiemmin hyväksytyihin vastaaviin pöytäkirjoihin pöytäkirjan voimaantuloa koskevaan artiklaan on saatu Suomen aloitteesta neuvoteltua määräys, jonka mukaan korvausvastuun jakautumista koskevia määräyksiä (9 ja 10 artiklat) sovelletaan takautuvasti siitä hetkestä eteenpäin, jolloin henkilöstö tai kalusto on saapunut operaation alueelle. Valiokunta pitää tätä välttämättömänä ehtona ottaen huomioon, että sopimusneuvottelujen viivästyisestä johtuen yhteistyöpöytäkirja tuotiin eduskuntaan ja hyväksytään joukkojen ollessa jo asemapaikalla. Valiokunta huomauttaa, että yhteistyöpöytäkirjojen osalta eduskuntakäsittelyn viivästyminen on käytännössä muodostumassa pääsäännöksi. Valiokunta pitää lähtökohtaisesti tärkeänä, että jatkossa yhteistyöpöytäkirjat tuodaan eduskuntaan ennen joukkojen sijoittumista toiminta-alueelle.

Pöytäkirjassa määritellään Suomen operaation käytettäväksi asettamat henkilö- ja materiaaliressurit. Henkilöstön osalta Suomi luovuttaa operaatioon 172 hengen vahvuisen henkilöstön, joka koostuu kahdesta esikuntaupseerista ja 170 hengen vahvuisesta mekanisoidusta jalkaväkikompaniasta. Materiaalin osalta Suomi luovuttaa operaatioon muun muassa ajoneuvokalus-

toa, sähkögeneraattoreita, varastointi- ja muita kontteja sekä aseistusta. Lisäksi Suomi antaa korvausta vastaan operaation käyttöön omavaraisuuteen liittyvää muuta kalustoa, kuten viestiliikenne-, lääkintä- ja tähytysvarusteita.

Pöytäkirjan tavoitteena on vahvistaa hallinnolliset, logistiset ja taloudelliset ehdot, jotka sääntelevät henkilöstön, varusteiden ja palveluiden luovuttamista UNIFIL-operaation tueksi. Pöytäkirjassa määritellään yksityiskohtaiset korvaukset, jotka YK maksaa Suomelle UNIFIL-operaatioon lähetetystä henkilöstöstä ja materiaalista. Henkilöstöstä ja materiaalista maksettavat korvaukset perustuvat malliasiakirjassa määriteltyihin korvausmääriin. Pöytäkirjassa määritellään lisäksi operaatiohenkilöstön yhteiset käyttäytymisnormit sekä vahingonkorvausvelvollisuuden jakautuminen Suomen ja YK:n välillä tapauksissa, joissa kolmansille osa-

puolille tai YK:n omaisuudelle aiheutuu vahinkoa. Yhteistyöpöytäkirja ei ole joukkojen operatiivista toimintaa ohjaava asiakirja.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun yhteistyöpöytäkirjan ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Soini /ps
vpj. Pertti Salolainen /kok
jäsen. Christina Gestrin /r
Pekka Haavisto /vihr
Ilkka Kanerva /kok
Saara Karhu /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Annika Lapintie /vas

Maria Lohela /ps
Petteri Orpo /kok
Tom Packalén /ps
Aila Paloniemi /kesk
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Timo Heinonen /kok
Seppo Kääriäinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.